

Op weg naar vernieuwing van beroepsgerichte programma's in het vmbo: we zijn er bijna, maar nog niet helemaal

Samenvatting

Inleiding

Voorjaar 2015 is een nulmeting uitgevoerd om na te gaan in hoeverre scholen zijn voorbereid op de invoering van de nieuwe beroepsgerichte programma's. Aan deze nulmeting namen 1028 respondenten deel. Een tweede voormeting is uitgevoerd in het voorjaar van 2016, waaraan door 1144 respondenten is deelgenomen.

Net als in de eerste nulmeting worden ook nu de onderzoeksresultaten niet alleen gebruikt om na te gaan wat de stand van zaken is, maar ook om de ondersteuningsvraag bij de implementatie te verhelderen en daarop een passend aanbod te formuleren.

Invoering van de nieuwe beroepsgerichte programma's

De invoering van de nieuwe beroepsgerichte programma's is op twee vijfde van de scholen geen eenmansactie maar wordt aangestuurd door een werkgroep. Op de meeste scholen is er een plan om de invoering van de nieuwe profielen te realiseren. De betrokkenheid van beroepsgerichte docenten en schoolleiding bij de vernieuwing is groot.

De inhoud van de nieuwe programma's is in grote mate bekend bij de scholen:

- ▶ Alle scholen zijn op de hoogte van de nieuwe structuur van het vmbo met profielen en keuzevakken, waarvan de meesten (80%) goed. Ruim een kwart van de scholen werkt er zelfs al mee.
- ▶ 88% van de scholen is bekend met de inhoud van de nieuwe beroepsgerichte examenprogramma's, waarvan de meesten (71%) goed. Twee op de vijf scholen werken er zelfs al mee.
- ▶ 78% van de scholen kent de inhoud van de nieuwe examenprogramma's, examensyllabi en handreikingen, waarvan bijna de helft goed.

Positief is te constateren dat de scholen in vergelijking met de eerste voormeting aanzienlijk verder zijn gevorderd met de invoering van de nieuwe beroepsgerichte programma's. Waar in de eerste voormeting de helft van de scholen een keuze heeft gemaakt voor de profielen en de keuzevakken die ze aan gaan bieden, geldt dat in de tweede voormeting voor driekwart van de scholen. De docenten, en met name de avo-docenten, geven overigens vaker aan dat de school zich nog aan het oriënteren is op de invoering van de nieuwe beroepsgerichte programma's dan de leidinggevenden. De leidinggevenden geven in meerderheid aan dat de school een keuze heeft gemaakt voor zowel de profielen als de keuzevakken.

Samenwerking in de regio

Samenwerking in de regio begint steeds meer vorm te krijgen, maar beperkt zich nog vaak tot het slechts hebben van contacten. Het werken aan afstemming en samenwerking verdient nog de nodige aandacht:

- ▶ vier van de vijf scholen geven aan dat met collega vmbo-scholen wordt samengewerkt.
- ▶ De samenwerking met het mbo wordt door bijna drie van de vier scholen aangegeven: docenten zien opvallend minder samenwerking met het mbo dan de direct leidinggevenden en schoolleiders.
- ▶ Samenwerking met het bedrijfsleven komt volgens twee derde van de scholen voor. Ten opzichte van de eerste voormeting zijn er nu meer contacten met het bedrijfsleven, hoewel er nog slechts weinig sprake is van afstemming of samenwerking.

Vanuit het (strategisch) belang van de vernieuwing is het opvallend dat de samenwerking met mbo en bedrijfsleven nog niet in grotere en sterkere mate gebeurt. Scholen ervaren dit als een knelpunt, zo blijkt uit de inventarisatie van knelpunten.

Schoolexamenbank

Drie van de vier scholen geven aan behoefte te hebben aan schoolexamenbank die hulp biedt bij het samenstellen van schoolexamens. Bij de helft van de scholen is die behoefte zelfs groot (40%) of wordt een examenbank als onmisbaar ervaren (10%). Opvallend is dat het voor één op de vijf scholen nog niet duidelijk is of er behoefte zal zijn aan een examenbank.

Knelpunten

In de enquête is gevraagd op welke onderwerpen knelpunten voorzien worden. De helft tot bijna 90% van alle respondenten voorzien een of meer knelpunten. De meeste knelpunten worden voorzien op het gebied van de organiseerbaarheid en de bijscholing van docenten. De minste knelpunten worden voorzien op het terrein van de onderwijstijd en het informeren van leerlingen en ouders.

In de tweede voormeting voorzien aanzienlijk meer respondenten knelpunten dan in de eerste voormeting. Een mogelijke deelverklaring hiervoor is dat in de tweede meting naar een meer genuanceerd antwoord (in enige of grote mate) is gevraagd dan in de eerste voormeting (ja of nee), en wellicht een aantal personen nu 'in enige mate' heeft geantwoord, en 'nee' zouden hebben geantwoord als die nuance niet mogelijk zou zijn geweest. Dit kan echter geen volledige verklaring zijn voor de enorme verschillen. Een andere mogelijke verklaring is, dat naarmate het tijdstip van invoering van de vernieuwde beroepsgerichte programma's dichterbij komt, de nog bestaande knelpunten duidelijker worden.

De organiseerbaarheid is zowel in de eerste als in de tweede voormeting het onderwerp waarop de meeste respondenten knelpunten voorzien. Op twee onderwerpen voorzagen slechts weinig respondenten in de eerste voormeting problemen, en heel veel respondenten in de tweede voormeting. Het betreft de onderwerpen:

- ▶ informatie aan mbo/bedrijfsleven (toename van 62%) en
- ▶ voorbeeldexamens (toename van 57%).

Docenten (zowel avo als beroepsgericht) zien meer dan leidinggevenden knelpunten op het gebied van:

- ▶ Informeren van leerlingen en ouders.
- ▶ Onderwijstijd.
- ▶ Informatie aan mbo en bedrijfsleven.

Start nieuwe beroepsgerichte programma's

De meeste respondenten (82%) schatten in dat hun school op 1 augustus 2016 kan starten met de nieuwe beroepsgerichte programma's. Hetzij met alle profielen die ze aan mogen bieden (67%), hetzij met een deel van de profielen (15%). Dit komt overeen met de inschatting die werd gemaakt in de eerste voormeting, waarin eveneens 82% van de respondenten de verwachting uitsprak dat hun school op 1 augustus 2016 kon gaan starten met de nieuwe beroepsgerichte programma's.

Van de actieve respondenten verwacht een grotere groep (70%) op 1 augustus 2016 te starten met alle profielen die ze kunnen aanbieden dan van de niet-actieve respondenten (65%). Leidinggevenden zijn het meest optimistisch als het gaat om de inschatting dat hun school op 1 augustus 2016 van start kan gaan met alle profielen die door hen zullen worden aangeboden.

Vorbereidingstijd

Het overgrote deel van de respondenten aangeeft dat er 1 tot 3 klokuren per week per docent beschikbaar zijn voor de voorbereiding van de vernieuwing. Veel van deze respondenten geven echter aan weliswaar '1-3 uren' te hebben ingevuld, maar dat er in werkelijkheid geen of veel minder klokuren beschikbaar zijn. Ook geven velen aan dat er slechts voor een beperkt aantal docenten klokuren beschikbaar zijn voor de voorbereiding, en dat een kleine groep docenten de complete voorbereiding moet uitvoeren voor alle docenten op school. Een klein aantal respondenten geeft aan dat de beschikbare professionaliseringstijd voor docenten geheel wordt / moet worden ingezet voor de voorbereiding. Verder valt op dat:

- ▶ Het aantal beschikbare klokuren per week per docent iets groter is op scholen die actief deelnemen aan een pilot dan op scholen die daar niet actief aan deelnemen.
- ▶ de avo docenten de beschikbare tijd voor de docenten het hoogst inschatten. De docenten beroepsgericht schatten deze daarentegen het laagst in.

Drie kwart van de respondenten is van mening is dat de beschikbare tijd voor docenten om de invoering van de vernieuwing voor te bereiden onvoldoende is. Bijna de helft meent dat de tijd onvoldoende is voor alle docenten (45%) en bijna een derde meent dat dit het geval is voor een deel van de docenten (30%). Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de verschillende functiegroepen in de antwoorden op de vraag of de beschikbare klokuren voor de docenten toereikend zijn. Meer dan de helft van de beroepsgerichte docenten is van mening dat deze uren voor alle docenten ontoereikend zijn, versus ongeveer 1 op de 6 schoolleiders.